

Începând cu 1 august 2008, posturile de radio **BBC** și **Europa Liberă** și-au întrerupt emisiile în limba română, după 69, respectiv 58 de ani. Întreruperea emisiilor vine în urma reorientării activității la nivel mondial (cazul **BBC**) și creșterii competiției pe piața media (cazul **Europa Liberă**). Cu o zi înainte de întreruperea emisiilor, președintele Traian Băsescu a decorat redacțiile celor două posturi de radio cu **Meritul Cultural**.

VLADIMIR TISMĂNEANU

Serviciul Român al Europei Libere ne-a deschis ochii

E greu de crezut că emisiunile în limba română ale **Radio Europa Liberă** (**RFE**) nu vor mai putea fi auzite începând cu data de 1 august 2008. Eu însumi am crescut cu **Radio Europa Liberă**. Într-un București invadat de minciuni oficiale, cu o presă dominată de poeme sicofante și articole hagiografice celebrând „marșul triumfal al marxism-leninismului” și geniul nemăsurat al secretarului general, **Radio Europa Liberă** a fost, cu adevărat, „presa vorbită a tuturor românilor”.

Am început să ascult **Radio Europa Liberă** dintr-o întâmplare, schimbând frecvența la vechiul aparat de radio al familiei, de proveniență est-germană, și descoperind astfel „fructele cprite”: **RFE**, **Vocea Americii**, **Deutsche Welle**, **Radio Vatican**, **BBC**. Ascultam până și postul albanez **Radio Tirana**, care îi denunța pe „trădătorii și renegații” lui Hrușciov.

Datorită **Radio Europa Liberă** – de departe cel mai influent dintre toate posturile occidentale în România – am învățat foarte multe despre sistem. Mi-am făcut un obicei din a asculta editorialele splendide informate și remarcabile de echilibrate ale directorului **Serviciului Român**, Noël Bernard. Vocea sa extraordinară, penetrantă și subtilă, oferea comentariilor sale un dublu efect. Rigoarea analizelor era subliniată de sobrietatea tonului. Legen- delor triumfătoare despre nenumăratele succese ale strategiei socialiste în România, Bernard le opunea o viziune lucidă care sublinia renașterea forțelor antidogmatice din interiorul comunismului la scară mondială. Pentru el, tirania comunistă nu era un fenomen ireversibil. Noël Bernard insista asupra beneficiilor pluralismului, un concept profund detestat de către lingșitorii de servicii ai partidului.

Fiind interesat de temele culturale și fi-

losofice, am devenit imediat dependent de emisiunile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca, emisiuni cu o influență covârșitoare asupra ascultătorilor. Propria mea formație datorează enorm acelor discuții, – unice prin profunzimea lor – pe marginea direcțiilor majore în domeniul precum politica și estetica contemporană. Ideologia marxistă era deconstruită fără milă, prin trimiteri la lucrările ilustre despre comunism, utopie, revoluții și ideologie ale unor Raymond Aron, Alain Besançon, Jeanne Hersch, Boris Souvarine sau Jules Monnerot. Aceste emisiuni explorau semnificațiile totalitarismului și metodele de contracarare a leviathanului birocratic. Prin intermediul undelor radio am aflat despre Hannah Arendt, George Orwell, Alexandru Soljenițin, Czesław Miłosz, Arthur Koestler, Nadejda Mandelștam, Anton Ciliga și alții.

Nu mai puțin important este faptul că **Radio Europa Liberă** sprijinea toate activitățile disidenților din România. A devenit astfel o tribună a celor care au decis să înfrunte propaganda de stat a regimului. De la Paul Goma la Doina Cornea, de la Dorin Tudoran la Radu Filipescu, de la Dan Petrescu la Mircea Dinescu, de la Vasile Paraschiv la William Totok, vocile disidenților români aveau în **RFE** cel mai important și mai influent aliat.

Radio Europa Liberă a fost cel care a demască influența fascistă a unui grup de scriitori susținuți de partid, cunoscuți ca „*protocroniști*”. În emisiunile lor, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca și Gelu Ionescu au apărut adevăratele valori ale culturii române și vocile liberale ale unor intelectuali români.

Pentru dictatorul Nicolae Ceaușescu și clica acestuia, **Radio Europa Liberă** reprezenta răul suprem, un inamic ce tre-

buia compromis, zdrobit, eliminat. Era vocea revoltei, o invitație la adevăr într-un sistem în care minciuna era ridicată la rang de virtute. Prin difuzarea unor programe despre corupția înfloritoare a nomenclaturii comuniste, denunțarea nesfârșitelor abuzuri ale Securității, rostirea adevărului despre istoria partidului comunist – **Radio Europa Liberă** ne-a deschis ochii.

Pentru totalitarism, adevărul este subversiv. Regimul de la București a reacționat ca atare, dezlănțuind campanii murdare, calomnioase împotriva celor mai activi dintre editorii **RFE**. Monica Lovinescu a fost victima unor tentative de omor. Directorii Noël Bernard și Vlad Georgescu și-au pierdut viața, cel mai probabil ca urmare a unor comploturi criminale puse la cale de Securitate. Alți realizatori au fost ținta atacurilor dure ale regimului: Emil Georgescu, Cornel Chiriac, N.C. Munteanu, Șerban Orescu, Max Bănuș. Printre cele

ra de la Praga, prin **Pactul de la Varșovia**. Iar după 1985, a promovat noile idei reformiste, jucând un rol important în demascarea dictaturii sinistre a lui Ceaușescu, ca fiind învechită și total depășită.

În timpul mișcării revoluționare din 1989, **Radio Europa Liberă** a fost principala speranță a românilor, o sursă de informare, cunoaștere și încredere de sine. De la decesul comunismului, **RFE** a continuat să promoveze valorile democratice, toleranța, dialogul și curătenia morală. S-a opus restaurației comuniste și l-a criticat pe Ion Iliescu și pe acoliții săi pentru refuzul acestora de a se angaja într-un proces de democratizare reală.

Pentru intelectualii democrați din România, **Radio Europa Liberă** simbolizează valorile lor cele mai de preț. În calitate de colaborator permanent al **Serviciului Român** din cadrul **RFE**, încă din februarie 1983, consider contribuția sa ca

O parte din echipa Europei Libere. Secvență din filmul *Război pe calea undelor*

mai influente voci, trebuie să îi amintim aici și pe: Nestor Rătesh – un splendid analist al vieții politice și culturale americane, Emil Hurezeanu – un analist politic de o inteligență electrizantă, Mircea Carp, Mihai Cismărescu, Ghiță Ionescu, Preda Bunescu și Nicolae Stroescu-Stănișoară.

După cutremurul din 1977, **Radio Europa Liberă** a contribuit la crearea unui simț al solidarității în rândul românilor, bazat pe o informare corectă. În 1968, i-a ținut pe români la curent cu tentativa unui socialism democratic în Cehoslovacia și cu suprimarea mișcării intitulate *Primăva*

fiind crucială în ceea ce privește apărarea conceptului de „a trăi într-un adevăr”, așa cum îl definea Vaclav Havel. În orice istorie a comunismului și postcomunismului românesc, trebuie subliniat cu tărie rolul decisiv pe care **Radio Europa Liberă** l-a avut în susținerea unei societăți libere și opunerea oricărei forme de totalitarism.

(Varianta în limba engleză a textului a fost publicată, în data de 31 iulie 2008, pe site-ul **Radio Free Europe**).

Traducere de Cristina Spătărelu

DOINA CORNEA

Disidența nu ar fi fost posibilă fără Europa Liberă

Vă amintiți cumva când ați ascultat prima oară **Europa Liberă**?

O, da. Foarte târziu, cumva împinsă de mama mea. Era pe vremea când era în discuție cazul Goma. Mama m-a rugat să ascult, iar eu, neroadă, i-am spus: „Da, mai lasă-mă în pace cu **Europa asta liberă**!”. Habar nu aveau ce se întâmpla cu Goma. Nici nu auzisem de Goma. Mama m-a obligat să ascult și mi-a fost de-ajuns o singură audiență: mi-am dat seama cât e de important postul de radio, pentru că mă informa, în primul rând, despre ce se întâmplă în țară. De atunci am început și eu, acasă, să ascult **Europa Liberă** în fiecare seară. Pentru mine, acest post de radio a devenit ceva vital. Fără descoperirea cazului Goma eu nu aș fi existat ca disident. De aceea eu îi sunt recunoscătoare lui Paul Goma.

Ce reprezenta **Europa Liberă** pentru dumneavoastră?

Europa Liberă a fost pentru mine o școală și o sursă de informare. M-a pus în legătură, de pildă, cu gândirea politică și filosofică europeană. Așa am auzit de Raymond Aron, de Hannah Arendt și de alții. Apoi, am venit în legătură cu filosofii români care mai trăiau în țară și despre care eu nu auzisem, pentru că nu se prea vorbea despre ei. Am aflat mai multe despre cei care trăiau în Occident și pe care îi cunoșteam doar cu numele: Mircea Eliade, Cioran. Pe urmă Noica, Steinhardt – pe toți acești gânditori români i-am descoperit prin **Europa Liberă** și le-am citit opera. Deci beneficiul meu spiritual și intelectual a fost foarte mare. De exemplu, Noica m-a ajutat în reacțiile mele față de comunism, pentru că am găsit argumente

în opera lui. Pentru aceste opere pe care le-am descoperit îmi exprim recunoștința față de emisiunile Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca, dar și față de emisiunile săptămânale de spiritualitate susținute de Nicolae Stroescu.

Cum v-ați simțit atunci când, din ascultător, ați devenit personaj al acestui post de radio?

Noi nu aveam informații din țară și nu am fi știut ce se întâmplă aici fără **Europa Liberă**. Am dat exemplul Goma. Dar tot prin **Europa Liberă** am aflat că a fost greș, va minerilor din 1977, la fel și revolta muncitorilor din Brașov în 1987, și fără această informație eu, sigur, nu aș fi făcut manifeste de solidaritate cu muncitorii din Brașov. Dar ce mi se pare și mai absurd este că aflu informații chiar despre mine înșami prin **Europa Liberă**. Altfel nu aș fi știut că am fost invitată la Cracovia la un congres, de către Lech Wałęsa în 1988, nu aș fi știut că sunt propusă pentru titlul de **Doctor Honoris Causa** la **Universitatea Liberă din Bruxelles** și nu aș fi știut în 1989, vara, că sunt invitată la festivitățile bicentenarului chiar de doamna Danielle Mitterrand.

Eu am avut reacții: am făcut texte și le-am trimis. Disidența, în general, în țările noastre din Est, nu ar fi fost posibilă fără

Europa Liberă, de la care aflam despre disidenții români, despre opoziția care exista. Din păcate, n-am profitat cu toții de **Europa Liberă**, pentru că s-ar fi putut stabili legături între disidenți, așa cum eu am avut legătura cu Dan Petrescu, de exemplu. Cred că de frică nu s-au stabilit mai multe legături, și e păcat.

După 1990 ați mai ascultat **Europa Liberă**?

Mai puțin. Am mai ascultat vreo 2-3 ani și pe urmă am trecut pe **BBC**. Mi se părea că informațiile sunt mai concise, mai prompte, mai obiective.

Înainte de 1989 ascultați și **BBC**?

Da, ascultam și **BBC**, deși avea 2-3 ore pe zi în limba română. La **Europa Liberă** timpul de emisie era mult mai lung și cuprindea arii foarte largi: cultură, religie, politică etc.

Cum comentați faptul că cele două posturi în limba română s-au închis de la 1 august?

Obiectiv vorbind, acum e libertate în România – libertatea presei, a cuvântului – și poate că cele două posturi nu își mai aveau rostul ca înainte. Dar sigur că ar prinde bine orice post de radio care încearcă să fie obiectiv, să informeze, să transmită semnale culturale, spirituale.

(A consemnat Răzvan Brăileanu)

BBC și Europa Liberă!

ROMULUS RUSAN

Recviem pentru undele scurte

Înteruperea emisiilor posturilor occidentale în limba română a șocat bună parte din opinia publică, fiind interpretată de mulți dintre atlantiști convinși drept o pedeapsă aplicată modului nostru de a ne administra libertatea și — de ce nu — de unii atlantiști șovăielnici drept o „laltă mediatică”.

Singura certitudine este că ea a venit ca o ușurare pentru acei politicieni și afaceriști corupți care își datorează existența și supraviețuirea complicității posturilor patronale sau „discreției” posturilor publice cenzurate de algoritmul politic.

BBC și Europa Liberă nu făceau parte dintre acestea. Practicau de decenii un jurnalism riguros și de perspectivă, în sensul că informația era filtrată din mai multe surse și se subordona formării unei opinii publice solide și durabile. Ascultătorul care parcurgea în ultimii ani scala aparatului de radio lăsa în urmă un vacuum de muzici agresive și reclame nesăbuite și găsea BBC sau Europa Liberă (aceasta însă își limitase drastic orele de emisie de acum un deceniu) ca pe niște oaze de calm și normalitate.

Emisiunile în limba română ale acestor posturi au demarat în împrejurări-limită: BBC, inițial Radio Londra (având ca semnal sonor cele patru buibuituri ale destinului din *Sinfonia* lui Beethoven) pornise la începutul războiului mondial, în 1939. Europa Liberă (cu adaggio-ul enescian din *Rapsodia Română*), la puțin timp după începutul Războiului Rece, în 1950. Au fost, mai mult de jumătate de veac,

pentru românii de dincoace de Cortina de Fier, unica sursă de informație despre realitățile din lume și chiar din propria țară, în condițiile în care monopolul mediatic aparținea propagandei mincinoase și cenzurii oficiale. A le asculta era un gest firesc, dar și riscant: a asculta și mai ales a comenta ceea ce auzai la „posturile imperialiste” putea să se soldeze în anii '50 cu zeci de ani de închisoare (am văzut asemenea sentințe), iar în anii mai târzii ai dictaturii, cu delațiune, anchete și învinuiri de a fi „agent al Europei Libere” (erau curente și asemenea cazuri). Milioane de oameni și-au luat, însă, acest risc și acest chin, ce-i drept cu ferestrele închise, și, pentru a micșora bruiatul, cu aparatul așezat pe calorifer. Dacă serviciile de dezinformare le-au numit în derădere „Șopârlița” sau „Radio Șant”, în realitate era vorba de niște autentice posturi naționale, fără de care nu s-ar fi știut adevărul nici despre revoluția maghiară, nici de *Solidarność* și *Legea marțială*, nici despre masacrul din Piața Tienanmen, cu atât mai puțin despre semnificația reală a vieții cotidiene din propria țară, despre abuzurile și ororile regimului, despre ceea ce era nou în cultura liberă de dincolo și de dincoace de Cortina de Fier.

Problema opririi acestor posturi probabil că s-a pus imediat după 1989 (pentru Europa Liberă în 1993, când numeroși intelectuali i-au adresat un apel președintelui Clinton, cerând prelungirea emisiunilor). Dar cursul evenimentelor atât de atipice în România (începând cu reprimarea

Pietei Universității, continuând cu jaful cvasioficial al bogățiilor naționale, cu coruperea justiției și cu vulgarizarea mass-media) a cerut, mereu și mereu, în mod necesar și natural, amânări. Intrarea în organismele euro-atlantice nu a diminuat, ci, parcă, dimpotrivă, a activat aceste anomalități stimulate de foștii adversari ai integrării, care acum au devenit integraționiști convinși, zburdând în noua Europă unită ca pește în apă.

Poate că tocmai oficializarea acestui cinism politic, trecut ani de zile cu vederea, a convins cele două guverne occidentale să renunțe a mai „asista” mediatic o țară care, teoretic, dispune de capacitatea de a-și folosi singură resursele de inteligență, democrație și libertate. Numai că momentul adevărului, survenit zilele trecute, a descumpănit tocmai acea parte a societății care își găsea, încă, un refugiu pe undele scurte sau FM, descurajată de hrăpăroșenia clasei politice și de letargia societății înseși. Probabil că, din concomitența retragerii celor două posturi, s-a tras concluzia că este vorba de o pedeapsă deliberată, că nu mai merităm arbitrajul adevărului. Cei ce își puneau ceasul și își fixau programele zilnice după orarele BBC sau Europa Liberă au acum sentimentul că a murit ceva din ei, că pe frecvența rămasă pustie a radioului, în mijlocul voioșiei ostentative a bubuielilor și reclamelor arțagoase, al glumelor fără sare,

DAN PERJOVSCHI Așa cum suntem

Ecranul televizoarelor s-a împărțit în două: o jumătate, festivitatea de deschidere a *Jocurilor Olimpice*, măreție, show, pace, zămbete și artificii, cealaltă jumătate, războiul din Georgia, mizerie, dramă, țipete și bombe.

a murit pe neobservate cineva apropiat, de fapt o parte a trecutului lor.

Dar, cred, va trebui să înțelegem că tăcerea aceasta este o lecție pentru viitor: că această lipsă va trebui suplinită de o repliere a întregii societăți, acum în depri-mantă derivă, în jurul acelor valori și modele care să reîntruchipeze propria noastră, autentică, „Europă”. Românii vor trebui să știe a-și apăra singuri drepturile și adevărurile. Cum? Când? Rămâne sub semnul întrebării.

Într-o seară, cu mulți ani în urmă, la Cluj, într-un autobuz care urca anevoie Dealul Feleacului spre stația finală, am asistat la o întâmplare pe care îmi face plăcere să o povestesc, diluând cu o picătură de emoție solemnitatea acestei despărțiri. O bunică ținea de mână un copil, pregătindu-se să coboare. Copilul, dezghețat, spornovăise tot timpul cu puținii pasageri care mai rămăseseră în autobuz, când, ca să-l întrerupă cumva, bunică l-a îndemnat: „*Dragul meu, spune acum domnilor «Noapte bună», trebuie să coborâm»*”. Copilul, într-o zbenguală de sinceritate, a rostit o frază pe care, probabil, o auzise de nenumărate ori și care i-a făcut pe cei din autobuz să înghețe de spaimă. Era cunoscuta urare de la sfârșitul emisiunilor BBC: „*Doamnelor și domnilor, Radio Londra vă urează «Noapte bună»!*”.

O parte din redacția BBC România: Traian Ungureanu, Rodica Culcer, Benedict Adamescu, Oana Lungescu, Răzvan Scortea, Dorian Galor, Ruxandra Obreja

RADU FILIPESCU

Europa Liberă a însemnat o realitate alternativă, diferită de minciuna oficială

Când ați început să ascultați Radio Europa Liberă?

Am început să ascult Radio Europa Liberă după cutremurul din 1977. Era o sursă de informare foarte bună. Mă interesa în special știrile din sfera politică, pentru că ceea ce îți ofereau presa și televiziunea națională era total nerelevant; de fapt, nu primeai nimic, nu credeai deloc în ce auzai, ce vedeai, ce citeai, cu excepția știrilor din zona sportivă și meteo. În acest context am descoperit Europa Liberă. Am ascultat Europa Liberă mai mult, în perioada în care mi-am pus problema unui act de protest sau de opoziție față de ce era în țară. În 1983 am fost arestat și la proces judecătorul m-a întrebat de ce am făcut manifeste împotriva lui Ceaușescu și dacă am fost influențat de Europa Liberă, de posturile străine, „dușmănoase” și am zis: „Am fost influențat în aceeași măsură în care eram influențat și de ziare, presă națională, televiziune”. Dar diferența e că televiziunea, postul național de radio nu mă convingeau.

Europa Liberă, BBC-ul îmi dădeau libertatea să îmi găsesc propriile argumente. În plus, aveam acces la o realitate alternativă, diferită de minciuna oficială. Europa Liberă, BBC-ul mă convingeau, îmi dădeam seama că au argumente, că au informații, că e ceva credibil. Asta era diferența. Deci nu era o manipulare, ci era, pur și simplu, o confirmare a unor lucruri pe care tu le observai în fiecare zi la locul de muncă, pe stradă, la televizor, la televiziunea oficială.

La un moment dat am ascultat la Radio Europa Liberă o emisiune pamflet legată de un articol din *Magazin istoric* scris de un istoric, Spălățelu. Articolul respectiv își baza argumentația pe o poză din satelit a satului Scornicești. Spălățelu afirma că oamenii din Scornicești erau harnici, deștepti, cu fruntea lată, înălțime medie și, în final pe baza acestor „argumente” ajungea la concluzia că se trăgeau din daci. Practic, articolul din *Magazin istoric* îți dădea atâtea ocazii să glumești și să îți bați joc de ce putea să scrie acel is-

toric... Am înregistrat emisiunea și m-am amuzat cu niște prieteni cu care am ascultat înregistrarea. La 8 mai 1983 am fost arestat pentru că am răspândit niște manifeste împotriva lui Nicolae Ceaușescu, care chemau la un protest, la o demonstrație. În timpul anchetei a venit vorba de aceste casete. Pe atunci, eram mai timide, mai naiv. Eu îi povestisem unui coleg de celulă conținutul acestor casete. Pe fond, era ceva destul de inofensiv, față de actul principal, de făcut manifeste, dar mă gândeam: vor găsi cumva casetele? Interesant este că discuția cu colegul de cameră a fost cea care i-a făcut pe anchetatori să caute casetele în locuința unde stăteam cu părinții mei. Mai târziu, când m-am întâlnit cu părinții mei, mi-au povestit cum după două luni de anchetă, hodoronc-tronc, securiștilor le-a venit ideea să vină, să percheziționeze, să caute casetele. A fost o dovadă a faptului că erau emisiuni cu impact social; unele erau interesante, altele amuzante, și cred că aveau o

rată de audiență destul de mare, pentru că, în general, ce se spunea la Europa Liberă se auzea și se comenta la serviciu ziua următoare. Era un post care avea prestigiu, credibilitate și lucrurile astea mi-au dat o oarecare satisfacție.

În timpul detenției s-a întâmplat ca pe 26 decembrie (de ziua mea) să mă chema comandatul de secție de la închisoarea Rahova, care mi-a spus să mă îmbrac. Nu știai niciodată ce înseamnă asta: putea să te mute la altă închisoare sau să te ducă să te pedepsească. Dar când am ajuns, am avut o surpriză. Părinții mei erau acolo. Tatăl meu obținuse, după mult timp, un drept la vizită și așa am reușit să stau puțin de vorbă cu părinții mei. A fost o bucurie imensă. La final, când să ne luăm rămas bun, tatăl meu m-a îmbrățișat și mi-a șoptit la ureche: Europa Liberă. Mi-am dat imediat seama ce însemna: la Radio Europa Liberă se discutase despre protestul meu și despre faptul că fusesem

(Continuare în pag. 8)

Europa Liberă...

(Urmare din pag. 5)

Revișta 22
pg. 8

arestat. Iar acest lucru îți dădea recunoaștere, o satisfacție. A fost într-adevăr un cadou bun, care te hrănește în condițiile în care acolo nu aveai multe lucruri la care să te gândești sau multe lucruri de care să te bucuri.

Cum s-a reflectat în anii următori faptul că nu mai erai un simplu ascultător?

Părinții mei ascultau foarte serios *Europa Liberă* și cred că una dintre cele mai mari probleme din perioada aceea pe care le aveam era legată de unele casete pe care tata le-a înregistrat, unele dintre ele și legate de mine, de ce am făcut eu. De exemplu, în decembrie 1987 am încercat să organizez un referendum și am fost arestat. Întâmplător, în ziua în care am fost arestat, pe la 12 noaptea, a sunat Mihnea Berindei de la Paris pentru că aflase că Doina Cornea fusese arestată. Tot atunci, eu și Mariana Celac acordasem niște interviuri unor jurnaliști francezi, iar Mihnea Berindei a sunat să vadă ce se mai întâmplă pe acolo. Și tatăl meu a reușit să-i spună: „Radu a fost arestat. Casa e percheziționată. Suntem sub supraveghere strictă”. După aceea telefo-

nul s-a închis, dar, prin acest telefon, Mihnea Berindei a putut să anunțe *Europa Liberă*. Iar *Radio Europa Liberă* a vorbit în continuu în zilele următoare despre arestarea noastră. Pentru mine, faptul că *Europa Liberă* a vorbit despre arestarea mea a fost de foarte mare ajutor. Eram arestat și anchetat în condiții foarte dure: era vorba de bătaie, tortură, care a continuat o zi, două după care s-a oprit. Nu am știut de ce s-a oprit. De fapt, această anchetă s-a oprit pentru că *Europa Liberă* a transmis atât de intens situația mea. Până la urmă, după 10 zile am fost eliberat. Părinții mei au înregistrat pe casete aceste transmisiuni, însă 1988 a fost o perioadă în care vroiam să organizăm cu alți deținuți politici un sindicat *Solidaritatea aici*, echivalentul *Solidarității* din Polonia. În acel context ne așteptam să fie din nou percheziții și să caute motive de arestare sau de anchetă și am decis să aruncăm casetele. A fost o pierdere irecuperabilă pentru că transmisiile aveau un aer care nu poate fi povestit. Erau condiții proaste de recepție și stăteai tot timpul să schimbi frecvențele, se auzea un fâșâit. Era o transmisie absolut specială. Totuși, o singură înregistrare mi-a mai rămas de la *Europa Liberă*. Era vorba de o scrisoare de sprijin pentru ziariștii de la *România liberă* care au fost arestați în 1989 pentru

că au încercat să scoată un ziar împotriva regimului comunist, împotriva lui Ceaușescu. Acea scrisoare pentru susținerea lor a fost citită la *Europa Liberă*. Era semnată de un grup de ziariști români, dar de fapt a fost scrisă de tatăl meu.

Ați mai ascultat *Europa Liberă* după 1990?

După 1990 am ascultat mai mult *BBC* care era pe o frecvență mai accesibilă. Îmi dau seama că acum discutăm momentul în care cele două posturi au încetat să emită în limba română, că pentru organizațiile civice a avut un rol foarte mare. *BBC* a avut un rol foarte mare după 1990. Și nu știu dacă organizațiile civice din România vor mai avea atâta audiență și argumentație serioasă cum au avut la *BBC* după 1990. *BBC* era un etalon, un reper. Era un sprijin direct al societății civile pentru că noi promovam niște teme care erau importante pentru societate. Eu sunt uimit de foarte multe ori de faptul că partidele au alte teme decât noi. *BBC* reușea un echilibru între aceste agende și ale partidelor, și ale organizațiilor nonguvernamentale, pe care radiourile și televiziunile nu le-au echilibrat la fel. Eu cred că e o lipsă mare care nu știu cum va putea fi compensată în viitor. *BBC* era un reper pentru cine vroia să se informeze.

(A consemnat Octavian Manea)

Cezar PAUL-BĂDESCU

cultura pe sticlă

Deriva Televiziunii Române

Prezentatoarea Alina Sorescu face emisiunea pe plaja de la Costinești și este foarte guralivă și euforică. În jurul ei se află, strinși în cerc, mulți gură-cască. Prezentatoarea, în culmea excitației, se apropie de o tanti de pe margine și o întreabă: „Cum e la mare?”. Tanti se gîndește puțin, apoi dă răspunsul: „E foarte frumos, ne distrăm!”. „Bravo, s-o aplaudăm!” – strigă Alina Sorescu. Deși publicul e cam blazat, se aud – nu știu de unde – niște aplauze froneticе. Apoi prezentatoarea trece la un alt capitol al emisiunii sale – premiile: „Am dat premii, celor prezenți, reviste de întregime. Ia să le ridicăm, să le arătăm. Bravo! Aveți ce să completați astăzi la plajă! Vă mai dăm și alte premii!”. Cîteva flutură fericiti deasupra capului revistele cu integrame. Apoi prezentatoarea se retrage într-un loc unde o așteaptă membrii unei formații. Are un dialog cu aceștia, din care nu află nimic, pentru că, după cîteva minute, artiștii să se ridice de pe scaune și să interpreteze, în playback, o piesă cu versuri foarte inteligente și potrivite momentului: „Sînt 40 de grade, pielea ta mă arde / Sînt 40 de grade, sutienu cadé”.

Este vorba de *Tonomatul de vacanță* cu Alina Sorescu, o emisiune atât de importantă pentru grila de programe a Televiziunii Române, încît îi poți găsi și înregistrarea, pe site-ul *tvr.ro*. Emisiunea se transmite de luni pînă vineri și nici o ediție nu se pierde, totul rămîne înregistrat, pentru posteritate. La fel se întâmplă și cu o altă emisiune, *Vara la mare*, realizată zilnic tot pe plajă, la Costinești, și care oferă același lucru. Ce e diferit – are doi prezentatori, un băiat și o fată.

Iată, de exemplu, înregistrările pe care le putem găsi pe site-ul *tvr.ro* într-o zi ca toate celelalte (vineri, 8 august 2008 – să zicem): *Vara la mare*, *Medalion folcloric*, *Trezirea la apel (I)*, *Jurnal*, *Trezirea la apel (II)*, *Jurnal*, *Trezirea la apel (III)*, *Jurnal*, *Trezirea la apel (IV)* (*Trezirea la apel* este o emisiune matinală, cu multă vorbărie și informații de utilitate imediată – meteo, date din trafic etc.), *O vedetă, un tablou*, *Tonomatul de vacanță*, *Bucureștiul de buzunar*, *Jurnal*, *Liber pe contrasens*, *Jurnal regional – TVR București*, *Hai să bucătărim!*, *Descoperă românii*, *Jurnal*, *Revista presei*, *Jurnal*, *Vara la mare*. Acestea sînt producțiile pe care cei de la TVR le selectează din oferta de programe a celor trei posturi – TVR 1, TVR 2 și TVR Cultural – și consideră că trebuie să rămînă pentru posteritate.

Scriam săptămîna trecută că TVR 2 se află în derivă și se scufundă vertiginos. Din nefericire, deriva nu este numai a acestui canal, ci a întregii Televiziuni Române. E o întrecăgă brînbureală în această instituție condusă de Alexandru Sassu. În fine, aici nu ne interesează haosul instituțional, ci ceea ce i se oferă publicului. Iar oferta este în mare măsură jalnică.

Acest lucru se contabilizează și din punctul de vedere al audiențelor. Cel mai bine plasat dintre cele trei canale, TVR 1, se află pe locul 6, după PRO TV, Antena 1, Acasă, OTV și Realitatea TV (conform datelor pe *all urban*, furnizate de GfK România ARMA, pentru iulie 2008). Ceea ce este destul de grav, avînd în vedere brand-ul pe care-l reprezintă TVR 1.

În năuceala lor, cei de la TVR vor să recupereze handicapul pe care-l au la capitolul audiențe cu emisiuni de divertisment cretine. Adică au naivitatea să creadă că pot bate posturile comerciale pe terenul lor și cu armele lor. Lasă că „armele lor” sînt cu totul depășite, sînt unele pe care televiziunile comerciale nu le mai folosesc de mult. Pentru PRO TV sau Antena 1, emisiunile de tipul „La mare, la soare”, în care niște prezentatori logoreici și excitați pe degeaba se vîntură pe plajă printre gură-cască și figurante în bikini, țin de epoca de piatră. Între timp, s-a descoperit praful de pușcă.

Dilema Veche pg. 19